

La publicació d'actualitat econòmica de les Balears

CONJUNTURA

Núm. 31 · Juny 2011

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

CRÉDITS

• CONJUNTURA

• La publicació d'actualitat econòmica de les Balears

• Núm. 31 · Juny 2011

• Centre de Recerca Econòmica (UIB · "SA NOSTRA")

• Direcció

• Antoni Riera Font i Aina M. Ripoll Penalva

• Elaboració

• Alejandro Campos Fernández, Leonor Enseñat Rodríguez,

• Cosme Garcias Ollers, Sonia Maestre Soto,

• Antònia Reus Martorell, Antoni Riera Font,

• Aina M. Ripoll Penalva i Miquel Salvà Garví

• Assessorament editorial i lingüístic

• Àngels Àlvarez Garí

• **Maquetació:** LABODONI comunicació i disseny

• **Impressió:** amadip.esment

• **Dipòsit legal:** PM-1204-2001

• **ISSN:** 1887-3332

• **© de la present edició:** "SA NOSTRA", Caixa de Balears

• **© del text:** Centre de Recerca Econòmica (UIB · "SA NOSTRA")

• **Data de tancament:** 16 de juny de 2011

• CONJUNTURA

És un butlletí destinat a la difusió dels principals agregats macroeconòmics, obert a la col·laboració de persones i institucions que treballen entorn de l'anàlisi econòmica.

Només té propòsits informatius, per consegüent "SA NOSTRA" no es responsabilitza de l'ús que se'n faci. Les opinions i estimacions són del Centre de Recerca Econòmica (UIB · "SA NOSTRA"), per la qual cosa poden estar subjectes a variacions.

S'imprimeix en paper ecològic i el preu inclou únicament les despeses d'edició i d'impressió.

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest document ni de la coberta, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, sia electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís dels titulars del copyright.

PVP: 6 €

índex

	•	El comentari
1	•	Entre l'espasa i la paret
	•	
	•	Conjuntura internacional i espanyola
4	•	Panorama econòmic
	•	
17	•	Mercat financer
	•	
	•	Conjuntura balear
26	•	Producció i demanda
	•	
37	•	Mercat turístic
	•	
47	•	Mercat laboral
	•	
57	•	Preus
	•	
65	•	Medi ambient
	•	

Elcomentari

Entre l'espasa i la paret

En un context de renovada estabilitat parlamentària, les restriccions vigents en el pla macroeconòmic recomanen avançar en la consecució d'una combinació de polítiques orientades a contribuir al creixement de l'economia a curt i a mitjà termini, que han d'anar necessàriament acompanyades d'una resposta ràpida i coordinada de la política pressupostària.

I és que, més enllà de l'habitual dilema entre la coherència de la política pressupostària, el realisme de les previsions de creixement i l'adequació a la situació conjuntural que sol acompanyar tots els debats de política econòmica, el deteriorament de les finances públiques situa la política pressupostària entre l'espasa i la paret i deixa un escàs marge de maniobra (tot i que no nul) tant pel que fa al seu paper tradicional en la determinació de l'ús alternatiu i l'assignació dels recursos públics (funció assignativa) com en el seu paper estratègic a l'hora de compensar la insuficiència de la demanda efectiva (funció estabilitzadora).

Des d'aquesta doble perspectiva, la disciplina pressupostària esdevé un requisit ineludible, atès que sense aquesta observança no es pot assolir l'estabilitat macroeconòmica necessària per al desenvolupament de les forces competitives que asseguren la millora de la renda per càpita i el nivell de vida dels ciutadans, ni a curt ni a mitjà termini.

Hi ha diverses consideracions que avalen la necessitat d'avançar en la consolidació pressupostària. D'entrada, la probabilitat cada vegada més elevada que el dèficit s'incrementi amb el temps, ja sigui per raons discrecionals o voluntàries del sector públic (canvis en les prioritats de despesa o alteracions dels tipus impositius) o per la reacció automàtica al cicle econòmic. En aquest sentit, n'hi ha prou a observar l'evolució del dèficit, situat actualment en nivells històricament desconeguts, l'acomodació del creixent deute públic i, en un terreny més proper, la composició de les modificacions del crèdit de l'Administració, en especial, les ampliacions.

Ahora, la conveniència d'alinejar-se amb el to de la política fiscal dels països de l'entorn, particularment de la zona de l'euro, subratlla

la necessitat d'escometre una política de consolidació com a manera de contribuir i seguir gaudint del marc d'estabilitat nominal de la moneda única, necessari per reprendre l'impuls de les polítiques de reforma estructural de liberalització i augment de la competència i modernització dels mercats de factors i productes.

A tot això, cal sumar-hi l'efecte que a mitjà termini pot tenir la disminució previsible dels fons comunitaris rebuts sobre el capítol d'ingressos, el destí dels quals és la inversió, i el fet que els problemes estructurals que arrossega l'economia balear, en un context de globalització creixent i canvis demogràfics, estrenyin progressivament la utilització discrecional del pressupost.

Ara bé, tan important com avançar en la consolidació fiscal és garantir que l'estructura i la composició pressupostària és l'adequada, ans al contrari no només es posarien en perill els objectius d'estabilitat econòmica a mitjà termini, sinó que a curt termini seria impossible assolir altres objectius immediats que la societat reclama, com ara l'ocupació. Per això, l'exercici de consolidació fiscal exigeix un esforç intern més gran que la simple retallada de la despesa pública com a manera d'equilibrar el saldo pressupostari. Per què?

De primer, perquè si bé l'evidència internacional suggereix que durant els períodes recessius els països tendeixen a posar en pràctica consolidacions reeixides basades en retalls profunds de la despesa corrent, també se sap que aquesta resposta accentua a curt termini la variabilitat cíclica de l'economia, precisament el contrari del que reclama la funció estabilitzadora del pressupost.

Segonament, perquè l'evidència internacional palesa, alhora, que les consolidacions fiscals dels països de l'OCDE han vingut acompanyades tradicionalment de reduccions de la inversió pública, sia per raons de visibilitat política o perquè són un dels capítols de despesa menys rígid. Sigui quina sigui la raó, aquesta resposta pot posar en perill a mitjà i a llarg termini el manteniment del pols inversor privat, atesos els efectes negatius que el retrocés de la inversió pública

té sobre la productivitat del teixit empresarial, matèria en què les Balears presenten un retard relatiu.

Per això, una de les crítiques esgrimides des del punt de vista teòric fa referència a l'incompliment de l'anomenada 'regla d'or', segons la qual estaria justificat mantenir un cert dèficit sempre que està motivat per unes despeses d'inversió, amb uns rendiments futurs que ampliassin la base impositiva sobre la qual recaptar impostos per fer front al pagament dels interessos i a la devolució del principal. La lògica d'aquesta regla travella amb problemes pràctics que en fan dubtosa l'optimalitat. En primer lloc, perquè crea incentius a classificar com a despesa corrent despeses de capital. I, en segon lloc, perquè crea un biaix favorable a les inversions en capital físic en detriment de les despeses dedicades a la formació del capital humà (educació) –classificades en la major part dels casos com a corrents–, que està poc justificat tant en termes distributius com de rendibilitat social. Ni la necessitat de mantenir el nivell d'inversió pública justifica el dèficit ni l'imperatiu de disminuir el dèficit ha de tenir un efecte apreciable sobre la inversió pública més enllà del curt termini.

Entre l'espasa i la paret, l'única sortida que s'identifica a curt termini és la d'actuar de manera diferenciada sobre els components del dèficit. En aquest sentit, cal recordar que el dèficit està determinat

tant per l'actuació de l'Administració mateixa com pels efectes induïts del cicle econòmic sobre les despeses i els ingressos públics. Atès que aquest darrer incorpora una alta càrrega exògena, és sobre el primer que cal centrar els esforços.

En aquest afer, és erroni considerar els ingressos i les despeses com una massa homogènia, perquè ni totes les despeses tenen un efecte expansiu ni tots els ingressos un efecte contractador. Més encara, tampoc no és realista pensar que els efectes, expansius o contractadors, provocats per ingressos i despeses distints són sempre els mateixos. I és que diferents tipus de canvis impositius que alteren la recaptació en la mateixa quantitat poden tenir efectes molt diferents sobre la demanda total. És necessari, doncs, ponderar les distintes partides de despeses i ingressos.

Ara bé, aquest esforç només fructificarà a mitjà termini si s'aconsegueix tallar d'arrel la tendència esbiaixada cap a l'augment de la despesa pública i del dèficit per part de les institucions. Aquesta exigència, que respon a una reclamació permanent que recorda que no és possible afermar l'estabilitat pressupostària sense trencar amb la influència excessiva de la inèrcia i de l'incrementalisme en què opera el sector públic, demana una valoració d'una reforma estructural de les administracions, amb molta més transcendència a mitjà termini que no pas a curt.

Principals macromagnituds

		2009	2010	2009	2010				2011
		2009	2010	4t trim.	1r trim.	2n trim.	3r trim.	4t trim.	1r trim.
PIB	Estats Units	-2,6	2,9	0,2	2,4	3,0	3,2	2,8	2,3
	Japó	-6,3	4,0	-1,5	5,6	3,1	5,0	2,2	-1,0
	UME	-4,1	1,7	-2,1	0,8	2,0	2,0	1,9	2,5
	Alemanya	-4,7	3,6	-2,0	2,3	3,9	3,9	3,8	4,8
	Regne Unit	-4,9	1,4	-2,8	-0,4	1,5	2,5	1,5	1,8
	Espanya	-3,7	-0,1	-3,0	-1,4	0,0	0,2	0,6	0,8
	Balears	-1,8	-0,9	-2,3	-1,9	-1,3	-0,4	-0,2	-0,1
Inflació	Estats Units	-0,4	1,6	1,4	2,4	1,8	1,2	1,3	2,1
	Japó	-1,4	-0,7	-2,0	-1,2	-0,9	-0,8	0,1	0,0
	UME	0,3	1,6	0,4	1,1	1,6	1,7	2,0	2,5
	Alemanya	0,2	1,2	0,3	0,8	1,0	1,2	1,6	2,2
	Regne Unit	2,2	3,3	2,1	3,3	3,4	3,1	3,4	4,1
	Espanya	-0,3	1,8	0,1	1,1	1,6	2,0	2,6	3,5
	Balears	-0,2	1,7	0,2	1,2	1,5	1,8	2,2	3,0
Taxa d'atur	Estats Units	9,3	9,6	10,0	9,7	9,7	9,6	9,6	8,9
	Japó	5,1	5,1	5,2	5,1	5,1	5,0	5,0	4,7
	UME	9,5	10,1	10,0	10,1	10,2	10,1	10,1	9,9
	Alemanya	7,7	7,1	7,7	7,5	7,2	6,9	6,7	6,3
	Regne Unit	7,6	7,8	7,7	7,9	7,7	7,7	7,8	n.d.
	Espanya	18,0	20,1	18,8	20,1	20,1	19,8	20,3	21,3
	Balears	18,1	20,4	19,5	22,4	19,9	17,1	22,2	25,4
Ocupació	Estats Units	-4,4	-0,7	-4,2	-2,6	-0,8	-0,1	0,5	0,9
	Japó	-1,6	-0,4	-1,9	-1,1	-0,6	0,0	0,1	-1,7
	UME	-1,9	-0,5	-2,1	-1,3	-0,6	-0,1	0,3	0,3
	Alemanya	0,0	0,5	-0,3	-0,2	0,4	0,8	1,1	1,4
	Regne Unit	-1,6	0,2	-1,5	-1,2	0,4	1,0	0,8	1,4
	Espanya	-5,7	-1,9	-4,3	-3,0	-2,0	-1,3	-1,2	-1,3
	Balears	-6,5	-2,6	-4,6	-4,3	-2,8	-1,5	-2,0	-2,5

* Taxes de variació interanual en percentatges, excepte la taxa d'atur, que fa referència al percentatge de desocupats sobre la població activa

Font: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Eurostat, INE, OCDE, Reserva Federal de St. Louis, Statistics Bureau of Japan, Tresoreria General de la Seguretat Social i elaboració pròpia